

УДК 347.4

Олександр СМІРНИЙ

аспірант кафедри конституційного та адміністративного права, Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна, 69600

ORCID: 0009-0001-1479-9613

DOI: 10.32782/LST/2024-4-10

Бібліографічний опис статті: Смирний, О. (2024). Стан наукової розробки проблеми із вивчення змісту та сутності принципу добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур. *Law. State. Technology*, 4, 55–58, doi: 10.32782/LST/2024-4-10

**СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМИ ІЗ ВИВЧЕННЯ ЗМІСТУ
ТА СУТНОСТІ ПРИНЦИПУ ДОБРОСОВІСНОСТІ ЯК ПРИНЦИПУ ЗДІЙСНЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР**

Метою статті є визначення стану наукової розробки проблеми із вивчення змісту та сутності принципу добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур. Встановлено, що визначення системи принципів адміністративних процедур вимагає встановлення змісту поняття останніх. Підкреслено, що застосування адміністративних процедур розглядається як «сукупність правових норм, що детально регламентують правовий статус органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування (їх службовців), їх внутрішню організаційну діяльність, правила здійснення ними обумовлених Конституцією України та законодавством їх завдань, функцій та обов'язків, включаючи питання застосування до них за неналежне виконання (невиконання) функцій, обов'язків, спричинення внаслідок цього шкоди людині та суспільству, незалежно від рангу посади таких важелів, як адміністративна, кримінальна, цивільна та інша юридична відповідальність». Зроблено висновок, що принцип добросовісності в адміністративній процедурі є важливою правовою категорією, що забезпечує баланс між правами та обов'язками учасників. Встановлено, що наукова розробка питання принципу добросовісності як принципу адміністративних процедур вимагає охоплення аналізу як етичних засад суспільних правовідносин, так і дослідження актів правового регулювання та практичного застосування. Підкреслено, що принцип добросовісності спрямований на запобігання зловживанням правами, забезпечення об'єктивності та прозорості рішень адміністративних органів. Наголошено, що дотримання принципу добросовісності адміністративної процедури вимагає сумлінної поведінки як від органів влади (неупередженість, дотримання законності), так і від громадян (правдивість, соціальна відповідальність). Акцентовано, що здійснення дослідження сутності принципу добросовісності як принципу адміністративної процедури мають зосереджуватися на його гармонізації із принципами справедливості й пропорційності.

Ключові слова: нормативно-правове регулювання, принцип, адміністративна процедура, адміністративне право, зловживання правом, мораль.

Oleksandr SMYRNYI

Postgraduate Student at the Department of Constitutional and Administrative Law, Zaporizhzhia National University, 66, Zhukovsky Str., Zaporizhzhia, Ukraine, 69600

ORCID: 0009-0001-1479-9613

DOI: 10.32782/LST/2024-4-10

To cite this article: Smyrnyi, O. (2024). Stan naukovoї rozrobky problemy iz vyvchennia змісту та сутності прынтыпу добросовісності як прынтыпу здиіснення адміністративних протседур [The state of scientific development of the problem of studying the content and essence of the principle of integrity as a principle of implementing administrative procedures]. *Law. State. Technology*, 4, 55–58, doi: 10.32782/LST/2024-4-10

**THE STATE OF SCIENTIFIC DEVELOPMENT OF THE PROBLEM OF STUDYING
THE CONTENT AND ESSENCE OF THE PRINCIPLE OF INTEGRITY AS A PRINCIPLE
OF IMPLEMENTING ADMINISTRATIVE PROCEDURES**

The purpose of the article is to determine the state of scientific development of the problem of studying the content and essence of the principle of good faith as a principle of the implementation of administrative procedures. It is established that the definition of the system of principles of administrative procedures requires the establishment

of the content of the concept of the latter. It is emphasized that the application of administrative procedures is considered as «a set of legal norms that regulate in detail the legal status of executive bodies, local government bodies (their employees), their internal organizational activities, the rules for the implementation of their tasks, functions and duties stipulated by the Constitution of Ukraine and the legislation, including the issue of applying to them for improper performance (failure to perform) of functions, duties, causing harm to a person and society as a result, regardless of the rank of the position, such levers as administrative, criminal, civil and other legal liability». It is concluded that the principle of good faith in the administrative procedure is an important legal category that ensures a balance between the rights and obligations of participants. It is established that the scientific development of the issue of the principle of good faith as a principle of administrative procedures requires the coverage of the analysis of both the ethical foundations of public legal relations and the study of acts of legal regulation and practical application. It is emphasized that the principle of good faith is aimed at preventing abuse of rights, ensuring the objectivity and transparency of decisions of administrative bodies. It is emphasized that compliance with the principle of good faith of administrative procedure requires conscientious behavior from both authorities (impartiality, compliance with the law) and citizens (truthfulness, social responsibility). It is emphasized that the study of the essence of the principle of good faith as a principle of administrative procedure should focus on its harmonization with the principles of justice and proportionality.

Key words: regulatory and legal regulation, principle, administrative procedure, administrative law, abuse of law, morality.

Постановка проблеми. Визначення системи принципів адміністративних процедур вимагає встановлення змісту поняття останніх. Застосування адміністративних процедур розглядається як «сукупність правових норм, що детально регламентують правовий статус органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування (їх службовців), їх внутрішню організаційну діяльність, правила здійснення ними обумовлених Конституцією та законодавством їх завдань, функцій та обов'язків, включаючи питання застосування до них за неналежне виконання (невиконання) функцій, обов'язків, спричинення внаслідок цього шкоди людині та суспільству, незалежно від рангу посади таких важелів, як адміністративна, кримінальна, цивільна та інша юридична відповідальність» (Овчарук, 2014: с. 136).

Таким, що дозволяє встановити зміст та сутність адміністративних процедур, є їх розуміння як певної послідовності дій владних суб'єктів, вжиття яких дозволяє розглянути та вирішити індивідуальну адміністративну справу (Адміністративна процедура та адміністративні послуги, 2003: с. 23–25). Функціонально здійснення адміністративних процедур має переслідувати мету не лише розв'язання адміністративної справи, але і досягнення загального добробуту населення, як визначено у дослідженнях В.В. Галуцька (Адміністративне право України, 2011: с. 276).

У дослідженнях представників науки теорії державного управління обґрунтовується багатоаспектність розуміння адміністративних процедур, як: нормативно врегульована діяльність владних суб'єктів; як стандартизований порядок; як гарантія реалізації прав і свобод людини та громадянина (Криворучко, 2018).

Стан наукової розробки проблеми. Адміністративно-процедурні правовідносини струк-

турно складаються із таких елементів, як: суб'єкти (учасники), якими є адміністративні органи та особи, що беруть участь у здійсненні процедурних дій; об'єкти правовідносин; зміст правовідносин.

До компетенції адміністративного органу відноситься реалізація функції щодо розгляду та вирішення заяв і скарг фізичних та юридичних осіб в межах індивідуальних адміністративних справ. Відповідно до законодавчого регулювання під адміністративним органом розуміється як «орган виконавчої влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадова особа, інший суб'єкт, який відповідно до закону уповноважений здійснювати функції публічної адміністрації» (Про адміністративну процедуру, 2022).

Вивчення проблематики принципів адміністративних процедур було здійснено у публікаціях таких вчених, як І.В. Криворучко, Т.О. Коломоєць, О.О. Маркової, Д.В. Лученка та інших. Однак при цьому комплексного дослідження сутності принципу добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур не здійснено, що визначає актуальність даної публікації.

Метою статті є визначення стану наукової розробки проблеми із вивчення змісту та сутності принципу добросовісності як принципу здійснення адміністративних процедур.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових публікацій та дисертаційних праць свідчить про відсутність комплексних розробок проблематики встановлення системи адміністративних процедур. Із дисертацій, де на комплексного рівні вивчається проблема реалізації принципів адміністративних процедур, варто виокремити дисертацію І.В. Наумова на тему «Адміністративні процедури в діяльності регіональних управлінь МВС України» (2015 р.). Серед висно-

вків, досягнутих у дисертації І.В. Наумова, варто виокремити таке положення, що визначає поняття принципів адміністративних процедур «вихідних положень, на яких ґрунтується здійснення процедурної діяльності публічної адміністрації регіональних управлінь МВС України» (Наумов, 2015: с. 74–75).

Достатньо значна кількість наукових праць присвячена проблематиці визначення принципів адміністративних процедур, зокрема, такою є дисертація Т.О. Буренко на тему «Формування системи надання адміністративних послуг органами державної влади в Україні» (2011 р.), де зазначається що система адміністративних послуг органів державної влади реалізується на засадах «прогнозування, планування, регулювання, моніторингу, аналізу, контролю та орієнтуватись на головну ціль сервісної держави – задоволення потреб фізичних і юридичних осіб» (Буренко, 2011: с. 29).

У наукових публікаціях О.М. Соловйової (Соловйова, 2013: с. 87–91) визначено безпосередній зв'язок між розвитком інституту адміністративних послуг та принципів їх надання.

Отже, визначення кола основоположних засад формує уявлення про зміст адміністративних послуг, що надаються, якість їх впровадження, а відтак впливає на ефективність забезпечення реалізації прав і свобод людини, громадянина, юридичних осіб.

Розгляд системи адміністративних процедур і, зокрема, місця в ній принципу добросовісності є неможливим без врахування висновків, досягнутих у наукових працях, присвячених проблематиці визначення сутності поняття принципів адміністративного права в цілому. І тут поза увагою не можуть залишатися публікації Ю.О. Легези (Легеза, 2012: с. 68–75), де принципи права розглядаються як відображення функцій держави.

Часто серед принципів адміністративної процедури виокремлюються такі принципи, як верховенство права, законність, рівність всіх учасників адміністративної процедури перед законом.

Серед досліджень у сфері розуміння особливостей застосування принципу добросовіс-

ності як принципу регулювання цивільно-правових відносин варто виокремити наукові праці О.О. Бакалінської, Ю.В. Цюкала, Д.Г. Павленка, Ю.А. Тоботи.

Із ухваленням у 2022 році Закону України «Про адміністративну процедуру» серед принципів прямо було закріплено принцип добросовісності, що позначилось на активації досліджень його сутності. Дотримання принципу добросовісності в діяльності владних суб'єктів є гарантією подолання проявів їх надмірного формалізму (Публічне урядування, 2015: с. 157–158). Цікавим є твердження Н.В. Грицяк, яка віднесла принцип добросовісності до «етичних принципів демократичного врядування», реалізація якого залежить від стану дотримання моральності та моральних засад суспільства (Грицяк, 2012).

Висновки. Таким чином, при цьому відсутніми є як комплексні дослідження системи принципів адміністративних процедур в цілому, так і, зокрема, принципу добросовісності, що в умовах його законодавчого закріплення підсилює актуальність встановлення його сутності.

Отже, принцип добросовісності в адміністративній процедурі є важливою правовою категорією, що забезпечує баланс між правами та обов'язками учасників. Його наукова розробка вимагає охоплення аналізу як етичних засад суспільних правовідносин, так і дослідження актів правового регулювання та практичного застосування. Цей принцип спрямований на запобігання зловживанням правами, забезпечення об'єктивності та прозорості рішень адміністративних органів. Дотримання принципу добросовісності адміністративної процедури вимагає сумлінної поведінки як від органів влади (неупередженість, дотримання законності), так і від громадян (правдивість, соціальна відповідальність). При цьому здійснення дослідження сутності принципу добросовісності як принципу адміністративної процедури мають акцентувати увагу на його гармонізації із принципами справедливості й пропорційності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Овчарук С. С. Адміністративні процедури в умовах формування правової держави: проблеми теорії та практика реалізації: монографія; за заг. ред. Курила В.І. К., 2014. 355 с.
2. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / Автор-упорядник В.П. Тимошук. К.: Факт, 2003. 496 с.
3. Адміністративне право України: навч. посіб.: [у 2 т.] / за заг. ред. В.В. Галунька. Херсон : ПАТ «Херсонська міська друкарня». 2011. Т. 1: Загальне адміністративне право. 320 с.

4. Криворучко І. В. Принципи здійснення адміністративних процедур органами публічної влади: теоретичні основи визначення та застосування: дис. ... к.н. з держ. упр. за спеціальністю 25.00.01. Київ, Національна академія державного управління при Президенті України, 2018. 197 с.

5. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>

6. Наумов І. В. Адміністративні процедури в діяльності регіональних управлінь МВС України: дис. ... к.ю.н.: 12.00.07. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків; 2015. 226 с.

7. Буренко Т. О. Формування системи надання адміністративних послуг органами державної влади в Україні: дис. к. н. з держ. управління: 25.00.01. Київ, 2011. 224 с.

8. Соловійова О. М. Принципи надання адміністративних послуг. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право*. 2013. № 1062. Вип. 14. С. 87–91.

9. Легеца Ю. О. Функції держави як зміст її сутності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2. С. 68–75.

10. Публічне урядування, права людини і демократія: регіональний зріз євроінтеграції: монографія. За заг. ред. М.В. Савчина. Ужгород: Видавництво УжНУ "Говерла", 2015. 320 с.

11. Грицяк Н. В. Етичні принципи демократичного врядування: механізми впровадження: дис. ... к-та наук. держ. упр.: 25.00.02. Івано-Франківськ, 2012. 227 с.

REFERENCES:

1. Ovcharuk, S. S. (2014). *Administratyvni protsedury v umovakh formuvannia pravovoi derzhavy: problemy teorii ta praktyka realizatsii* [Administrative procedures in the conditions of the formation of a legal state: problems of theory and practice of implementation]: monohrafiia; za zah. red. Kuryla V.I. K., 2014. 355 s. [in Ukrainian].

2. *Administratyvna protsedura ta administratyvni posluhy. Zarubizhnyi dosvid i propozytsii dlia Ukrainy* [Administrative procedure and administrative services. Foreign experience and proposals for Ukraine]. Avtor-uporiadnyk V.P. Tymoshchuk. K.: Fakt, 2003. 496 s. [in Ukrainian].

3. *Administratyvne pravo Ukrainy* [Administrative law of Ukraine]: navch. posib.: [u 2 t.] / za zah. red. V.V.Halunka. Kherson: PAT"Khersonska miska drukarnia" 2011. T. 1: Zahalne administratyvne pravo. 320 s. [in Ukrainian].

4. Kryvoruchko, I. V. (2018). *Pryntsypy zdiisnennia administratyvnykh protsedur orhanamy publichnoi vlady: teoretychni osnovy vyznachennia ta zastosuvannia* [Principles of implementation of administrative procedures by public authorities]: dys. k.n. z derzh. upr. za spetsialnistiu 25.00.01. Kyiv, Natsionalna akademiia derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy, 197 s. [in Ukrainian].

5. *Pro administratyvnu protseduru* [On Administrative Procedure]: Zakon Ukrainy vid 17 liutoho 2022 roku № 2073-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> [in Ukrainian].

6. Naumov, I. V. (2015). *Administratyvni protsedury v diialnosti rehionalnykh upravlin MVS Ukrainy* [Administrative Procedures in the Activities of Regional Departments of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]: dys. k.iu.n.: 12.00.07. Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnurishnikh sprav. Kharkiv; 226 s. [in Ukrainian].

7. Burenko, T. O. (2011). *Formuvannia systemy nadannia administratyvnykh posluh orhanamy derzhavnoi vlady v Ukraini* [Formation of the System of Provision of Administrative Services by State Authorities in Ukraine]: dys. k.n.z derzh. upravlinnia: 25.00.01. Kyiv. 224 s. [in Ukrainian].

8. Soloviova, O. M. (2013). *Pryntsypy nadannia administratyvnykh posluh* [Principles of Provision of Administrative Services]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N.Karazina. Serii: Pravo*. № 1062. Vyp. 14. S. 87–91 [in Ukrainian].

9. Leheza, Yu. O. (2012). *Funktsii derzhavy yak zmist yii sutnosti* [Functions of the State as the Content of Its Essence]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnurishnikh sprav*. № 2. S. 68–75 [in Ukrainian].

10. *Publichne uriaduvannia, prava liudyny i demokratiia: rehionalnyi zriz yevrointehratsii (2015)*. [Public Governance, Human Rights and Democracy: Regional Section of European Integration]: monohrafiia. Za zah. red. M.V.Savchyna. Uzhhorod: Vydavnytstvo UzhNU "Hoverla". 320 s. [in Ukrainian].

11. Hrytsiak, N. V. (2012). *Etychni pryntsypy demokratychnoho vriaduvannia: mekhanizmy vprovadzhennia* [Ethical Principles of Democratic Governance: Implementation Mechanisms]: dys. k-ta nauk derzh.upr.: 25.00.02. Ivano-Frankivsk, 227 s. [in Ukrainian].